

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 2 (4)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali 2-son 2026 yil*

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLY TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

2

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Аслонов С.М., Амиджанова М.М. Развитие бизнес-идей (стартапов) предпринимательской деятельности в Республике Таджикистан.....	7
Умаров И.Ю. Современные тенденции инновационного развития пищевой промышленности Узбекистана.....	13
Akbaraliyeva D., Mirzamahmudova M. Bank tizimi tarixi va rivojlanishi.....	16
Mamajonova N.A. Qurilish korxonalarida innovatsion boshqaruv faoliyati samaradorligini baholash ko‘rsatkichlari arxitekturasi.....	22
Ahmadkulov D.R., Xamrayev O.Y., Khattobov U.B. Kriptovalyutaga soliq solishda jahon tajirabasi va muammolar.....	25
Toshpulatov A.M. Qurilish materiallari sanoati korxonalarining ishlab chiqarish hajmini baholash usullari.....	30
Bahromov Sh.F. Jahonda to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarning (TXXI) iqtisodiy rivojlanish bilan bog‘liqligini tahlili.....	34
Kalmuratov B., Izzetov B., Yusupova J., Shamuratova A. Calculation in econometric models of human capital financing in innovation management in Uzbekistan.....	39
Sultonov B.M. Oilaviy korxonalar faoliyatini boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmiga ta‘sir etuvchi omillar va ularni baholash asoslari.....	43
Юсупов М.Х. Фарғона вилояти маҳаллаларида ижтимоий омилларнинг иқтисодий барқарорликка таъсири: демография, гендер ва миграция таҳлили.....	47
Жаббаров К.Й., Жалолов И.Х., Эркинов М.Д. Молиявий ҳисобот тизимининг моҳияти ва шаклланиш босқичлари.....	57
Гулямова Н.Х. Саноат корхоналарини инновацион ривожланиши ва миллий иқтисодиёт ўсиши.....	61
Arziboyeva R.S. Banklarda asosiy vositalar va mablag‘lar hisobini takomillashtirish.....	64
To‘raboyev Q.Q. Raqamli iqtisodiyot sharoitida mamlakatimizda soliq tizimini modernizatsiya qilish va sun‘iy intellekt hamda Big Data yordamida nazorat.....	67
Tojiboyev I.I. Raqamli biznes va elektron tijoratni soliqqa tortishning dolzarb masalalari va yechimlari.....	70
Xolmirzayev I.O. Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlari faoliyatining rivojlantirishning iqtisodiy yo‘llari.....	74
Saidova M.J. Sanoat tarmoqlari transformatsiyasi sharoitida texnologik eskirish va modernizatsiya muammolari.....	79
Usmonova N.A. Andijon viloyatida kichik korxonalar faoliyat samaradorligiga ta‘sir etuvchi omillarni statistik va ekonometrik tahlil qilish.....	83
Xaydarov M.T., Jannazarova G.K. Bozor infrastrukturasi va uning rivojlanish istiqbollari.....	87
Худайназарова Д.Г. Фармацевтика корхоналарида харажатларга доир ахборотларни бухгалтерия ҳисоботларида очиб бериш тартибини такомиллаштириш.....	93
Madaminov A.M. O‘zbekistonda sanoat tarmoqlari faoliyatida oziq-ovqat sanoati rivojlantirish istiqbollari.....	99
Zufarova G.A. Kambag‘al va ishsiz fuqarolarni tadbirkorlikka jalb qilish masalalari.....	103
Ergashev I.I. Kichik korxonalar investitsiyaviy jozibadorligini samarali boshqarishda jahon amaliyoti tajribasi.....	106
Sativaldiyeva G.X. Ijara munosabatlarini mohiyati, ahamiyati va tasniflanishi.....	110
Kamilova A.N. Sanoat korxonalarida mehnat unumdorligini oshirishda mehnatni normalashtirish tizimining o‘rni va ahamiyati.....	115
Базарова Г.Г. Занятость населения в Узбекистане – теоретико-методологические основы анализа и практические механизмы решения проблем.....	119
Turabov B.T. Byudjet taqchilligi va xalqaro moliyaviy oqimlarning ta‘siri.....	125
Xamzaev A.N. Mamlakatimizda kapital bozorini rivojlantirish yo‘llari.....	131
Xamzaev A.N., Mirzajonov M. Mamlakatimizdagi xususiy korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish yo‘llari.....	136

Raximova L.Sh. Innovatsion iqtisodiyot sharoitida ayollar tadbirkorligining roli va uning turmush farovonligiga ta'siri.....	141
Nosirov S.N. ESG tamoyillarini joriy etish orqali sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini oshirish mexanizmlari.....	146
Maxkamov X.M. Tijorat banklarida muammoli kreditlar ulushini kamaytirishning iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish.....	150
Hamrakulova M.F. Sanoat korxonalarida innovatsion boshqaruv mexanizmlarining mahsulot sifati va bozor raqobatbardoshligiga ta'siri.....	153
Mirzayeva L.S. O'zbekiston qimmatli qog'ozlar bozoridagi aksiyalar likvidligini oshirish yo'llari.....	157
Очилов Ж.Ж. Инновацион ривожланишда кичик бизнес фаолияти экотизимининг роли..	160
Usubjonov Z.V. Qurilish materiallari bozori mohiyati va uning xususiyatlari.....	165
Bekmurodov N.X. Hududiy iqtisodiy rivojlanishning nazariy asoslari va konsepsiyalari.....	170
Yusupova M.B. Zamonaviy boshqaruv tizimi va strategik boshqaruv hisobi.....	175
Xudayberdiyev O.A. Globallashuv sharoitida elektron tijorat orqali tadbirkorlik subyektlarining xalqaro savdo munosabatlarini rivojlantirish mexanizmlari.....	179
Bo'stonova N.A. Andijon viloyatida kichik biznes subyektlarining salohiyatini tahlili.....	187
Bo'stonova N.A., Nematjonova R.D. O'zbekistonda aholining daromadlari va iste'mol xarajatlarining biznes rivojlanishiga ta'siri.....	192
Hamidova Sh.O. Sanoat korxonalarida mehnatni tashkil etish va boshqarish samaradorligi tahlili.	196
Abdullayeva Z.S. Maxsus iqtisodiy zonalar faoliyatining ijtimoiy va institutsional samaradorligi.	199
Duvshatova N.K. Hududlararo iqtisodiy nomutanosiblikni tartibga solishda investitsion yondashuvlarning samaradorligi.....	203
Усманова А.Б. Цифровая составляющая устойчивого развития региональной туристской системы (на примере Бухарской области).....	207
Qidirniyozov A.Sh. Uy-joy qurilishida kapital qo'yilmalar hajmi va yakuniy natijalar o'rtasidagi bog'liqlikni ekonometrik modellashtirish.....	213
Dexkanova Sh.K. Aylanma iqtisodiyotning barqaror rivojlanishdagi ro'li.....	217
Gulimboyev S.I., Rejapov X.X. Aholining farovonligini ta'minlashda ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning o'rni.....	221
Mamatov B.S. O'zbekistonning investitsion imkoniyatlari: asosiy tendensiya va natijalar.....	226
Kamoldinova N.A. Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish – ular bandligini ta'minlashning asosi.	231
Aminboyev J.O. Amortizatsiya hisobida foydali xizmat muddatini aniqlash: nazariy va amaliy yondashuvlar.....	235
Maxramova N.Y. Strategik menejmentda kadriyatlar zanjiri: raqobatbardoshlikni oshirishning konseptual asoslari.....	241
Usmanova S.S. Innovative development of the pharmaceutical industry.....	245
Faxriddinova N.N. Yashil tadbirkorlik va uning iqtisodiyotdagi o'rni.....	250
Захирова Г. Тиббий туризм хизматлари бозори ривожланишининг хориж тажрибаси.....	254
Абдуллоев А.Ж. Барқарор ривожланиш стратегияси асосида минтақавий саноатлашувни амалга оширишнинг хорижий мамлакатлар амалиёти.....	258
Sharapova N.K. Hududlarni barqaror rivojlantirish dasturlarini xalqaro standartlar tizimiga moslashtirish imkoniyatlari.....	264
Rahmatullayeva D.O. Demografik omillar va bandlik samaradorligi o'rtasidagi munosabatlar..	272

yordamida firibgarlik va xatoliklarni aniqlash, soliq tushumlarini prognozlash va monitoring qilish imkoniyatlari kengayadi, bu esa byudjet tushumlarining barqarorligini ta’minlaydi.

Elektron deklaratsiyalar va onlayn soliq to‘lov platformalari esa soliq to‘lovchilar uchun qulaylik yaratib, tizimning shaffofligini oshiradi va resurslarni optimal taqsimlashga yordam beradi. Shu bilan birga, global tajribalar O‘zbekiston uchun raqamli transformatsiyani amalga oshirishda qo‘llanilishi mumkin bo‘lgan samarali strategiyalarni namoyish qiladi.

Kelajakda soliq tizimining yanada samarali ishlashi uchun malakali kadrlarni tayyorlash, normativ-huquqiy bazani takomillashtirish va texnologik infratuzilmani mustahkamlash zarur. Umuman olganda, AI va Big Data texnologiyalarini soliq nazoratiga integratsiya qilish mamlakatimizda iqtisodiy barqarorlikni oshirish va byudjet tushumlarini samarali boshqarish yo‘lida muhim vosita hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Schumpeter J.A. *The Theory of Economic Development*. — Cambridge: Harvard University Press, 1934.
2. Russell S., Norvig P. *Artificial Intelligence: A Modern Approach*. — Pearson, 2021.
3. OECD. *Digital Government and Tax Administration: Global Trends and Best Practices*. — Paris: OECD Publishing, 2022.
4. Tashkent shahar Soliq boshqarmasi. *O‘zbekiston soliq tizimini modernizatsiya qilish bo‘yicha hisobot*, 2023.
5. European Commission. *Big Data and AI in Tax Administration: Case Studies from Europe*, 2022.
6. Brynjolfsson E., McAfee A. *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*. — W.W. Norton & Company, 2014.
7. Deloitte. *AI and Big Data in Public Sector: Opportunities for Tax Administration*, 2021.
8. United Nations. *E-Government Survey 2022: Digital Government in the Decade of Action for Sustainable Development*, 2022.

UDK:336.22

RAQAMLI BIZNES VA ELEKTRON TIJORATNI SOLIQQA TORTISHNING DOLZARB MASALALARI VA YECHIMLARI

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ЦИФРОВОГО БИЗНЕСА И ЭЛЕКТРОННОЙ ТОРГОВЛИ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

CURRENT ISSUES AND SOLUTIONS IN TAXING DIGITAL BUSINESS AND E-COMMERCE

Tojiboyev Ilhomjon Ihvoldinovich TDIU assisteni

Annotatsiya

Mazkur maqolada raqamli biznes va elektron tijoratni soliqqa tortishning dolzarb muammolari va ularni tartibga solishning samarali usullari tahlil qilinadi. Maqolada raqamli savdo sub’ektlarining soliq majburiyatlarini aniqlash, monitoring qilish va firibgarlik holatlarini kamaytirish bo‘yicha zamonaviy texnologiyalar va qonunchilik yechimlari ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, global va mahalliy tajribalar solishtiriladi va tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Kalit so‘zlar: raqamli biznes, elektron tijorat, soliq majburiyati, soliq nazorati, firibgarlik, zamonaviy texnologiyalar.

В данной статье анализируются актуальные проблемы налогообложения цифрового бизнеса и электронной торговли, а также рассматриваются эффективные пути регулирования.

Исследуются методы выявления налоговых обязательств цифровых торговых субъектов, мониторинга соблюдения и сокращения случаев мошенничества с использованием современных технологий и законодательных мер. Кроме того, проводится сравнение мирового и местного опыта и разрабатываются рекомендации.

Ключевые слова: цифровой бизнес, электронная торговля, налоговое обязательство, контроль налогов, предотвращение мошенничества, современные технологии.

This article analyzes current issues in taxing digital businesses and e-commerce, and explores effective regulatory solutions. It examines methods for identifying tax obligations of digital trade entities, monitoring compliance, and reducing fraudulent activities using modern technologies and legislative measures. Additionally, global and local practices are compared, and recommendations are provided.

Keywords: digital business, e-commerce, tax obligation, tax monitoring, fraud prevention, modern technologies.

Raqamli biznes va elektron tijorat so‘nggi yillarda jahon iqtisodiyotida tez sur‘atlar bilan rivojlanib, mamlakatlar uchun soliq tushumlarining muhim manbai sifatida shakllanmoqda. Internet-dokona, onlayn xizmatlar va mobil platformalarda faoliyat yurituvchi biznes sub‘ektlarini soliqqa tortish, ularning soliq majburiyatlarini aniqlash va monitoring qilish dolzarb masalalardan biridir.

O‘zbekiston Respublikasida elektron tijorat sohasida biznes faoliyati keskin o‘shib borayotgan bir vaqtda, bu sohadagi soliq nazorati tizimining samaradorligini oshirish zaruriyati ortib bormoqda. Sun‘iy intellekt (AI) va Big Data texnologiyalari yordamida soliq to‘lovchilarning faoliyatini tahlil qilish va firibgarlikni aniqlash imkoniyati mavjud [1].

Shuningdek, global tajribaga qaraganda, Estoniya va Daniya kabi davlatlarda raqamli biznesni soliqqa tortish uchun AI va katta ma‘lumotlar tahlili keng qo‘llaniladi, bu esa soliq tushumlarining barqarorligini ta‘minlash va firibgarlikni kamaytirishda samarali natija beradi. Shu nuqtai nazardan, O‘zbekiston sharoitida raqamli biznes va elektron tijoratni soliqqa tortishning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Ushbu maqolada raqamli biznes va elektron tijoratni soliqqa tortishning dolzarb muammolari, mavjud texnologiyalar va qonunchilik yechimlari, shuningdek, global va mahalliy tajribalar tahlil qilinadi va amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Elektron tijoratni soliqqa tortish masalalari so‘nggi yillarda nafaqat amaliy, balki ilmiy muammolardan biri hisoblanadi. Baxtiyor Homidovning tadqiqotida raqamli iqtisodiyot sharoitida O‘zbekiston Respublikasida elektron tijoratni soliqqa tortish mexanizmlari holati tahlil qilingan bo‘lib, u aniq soliq siyosatini takomillashtirish hamda yirik raqamli biznes subyektlarini soliq majburiyatlarini aniqlash bo‘yicha metodologik yondashuvlarni ko‘rsatadi [2]. Homidovning fikricha, raqamli savdo hajmi o‘shib borayotgan bir vaqtda soliq nazorati vositalari raqamlashtirilmagan bo‘lsa, soliq tushumlarining yetishmasligi va firibgarlikning ko‘payishi xavfi mavjud.

Abdurokhim Abdurokhimning maqolasida raqamli iqtisodiyot va soliq organlarining roli tahlil qilinadi. U soliq vitse-boshqaruv organlari raqamli monitoring vositalari orqali e-commerce biznesining soliq majburiyatlariga rioya etilishini oshirish mumkinligini ko‘rsatadi [3]. Tadqiqot natijalaridan biri shuki, raqamli soliq compliance tizimlarining joriy etilishi soliq to‘lovchilarning to‘g‘ri soliq deklaratsiyasini oshirishga salmoqli ta‘sir ko‘rsatadi, bu esa firibgarlik holatlarini sezilarli darajada kamaytiradi [4].

Mahalliy tadqiqotlar ham bu masalani qo‘llab-quvvatlaydi. Masalan, Ulug‘bek Quyliyev soliq nazoratida raqamli texnologiyalarni qo‘llash orqali soliq nazoratini takomillashtirish mumkinligini bildiradi, bu yerda elektron hisobotlar va integratsiyalashgan axborot tizimlari e-commerce subyektlarini soliq majburiyatlariga tez va shaffof tarzda rioya qilishiga yordam beradi [5]. Bu fikr e-commerce soliq mexanizmlari samaradorligini oshirishda axborot tizimlarining ahamiyatini yana bir bor tasdiqlaydi.

Shuningdek, Feruza Jumaniyazova soliq tizimining raqamlashtirilishi jarayonida elektron xizmatlar, onlayn deklaratsiya va integratsiyalashgan ma’lumotlar bazalari kabi mexanizmlarning samaradorligini keng tahlil qiladi, bu esa raqamli savdo bilan bog‘liq soliq majburiyatlarini aniqlash va yig‘ish jarayonlarini optimallashtirishda muhim omil bo‘lishini ko‘rsatadi [6].

Ushbu tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, raqamli iqtisodiyot sharoitida elektron tijoratni soliqqa tortish uchun ilmiy jihatdan *raqamlashtirilgan soliq nazorati, axborot texnologiyalari va global standartlarga mos regulatsiya* integratsiyasi zarur. Bu yondashuvlar soliq tushumlarini oshirish, firibgarlikni kamaytirish va soliq compliance darajasini yuqoriga ko‘tarishga xizmat qiladi.

Ushbu maqolada raqamli biznes va elektron tijoratni soliqqa tortish jarayonlarini tahlil qilish uchun ilmiy kompleks metodologik yondashuv qo‘llanadi. Tadqiqotda tizimli tahlil va komparativ metodlar yordamida O‘zbekiston va boshqa davlatlar soliq tizimlarining raqamli soliqqa tortish mexanizmlari taqqoslanadi. Shuningdek, holat tahlili va statistik ma’lumotlarga asoslangan metodlar raqamli savdo, soliq compliance va monitoring tizimlarining samaradorligini o‘rganishda qo‘llanadi. Tadqiqot jarayonida analitik yondashuv solishtirma statistik ma’lumotlar va zamonaviy texnologiyalar ta’sirini aniqlash imkonini beradi. Natijalar esa soliq nazoratining samaradorligi hamda qonunchilik va texnologik yechimlarning amaliy ta’sirini baholashga xizmat qiladi.

Raqamli biznes va elektron tijoratni soliqqa tortish masalalari bugungi globallashtirilgan iqtisodiyot sharoitida nafaqat O‘zbekiston, balki ko‘plab davlatlar uchun ham asosiy fiskal muammolardan biridir. E-tijoratning tez sur‘atlar bilan rivojlanishi natijasida odatiy soliq tizimlari an’anaviy biznes modellari uchun mo‘ljallangan bo‘lib, raqamli savdo faoliyatini samarali soliqqa tortishda muammolarga duch kelmoqda. Masalan, Baxtiyor Homidovning tadqiqotida e-tijorat subyektlarini soliqqa tortish mexanizmlari tahlil qilinib, raqamli iqtisodiyotda yangi fiskal muammolar — xorijiy raqamli xizmat ko‘rsatuvchilarning soliq majburiyatlari va norasmiy onlayn savdoning ortib borishi kabi omillar e’tiborga olingan qiladi [7].

Elektron tijoratning transchegaraviy tabiati soliq yurisdiksiyasini aniqlashni murakkablashtiradi: masalan, onlayn platformalar orqali turli mamlakatlar bo‘ylab sotilgan mahsulotlar uchun soliq yig‘ish amaliyoti turlicha bo‘lib, bu soliq bo‘yicha aniq tartibni joriy etishni talab qiladi. Shuningdek, elektron tijorat subyektlari ko‘pincha bir nechta yurisdiksiyada ro‘yxatga olinadi, bu esa soliq to‘lovchi majburiyatlarini aniqlashni qiyinlashtiradi [8].

Quyidagi jadvalda elektron tijoratni soliqqa tortishning asosiy yo‘nalishlari va ularning asosiy natijalari ilmiy tahlil asosida umumlashtirilgan:

1-jadval

Elektron tijoratni soliqqa tortishning tahliliy natijalari

Tahlil yo‘nalishi	Asosiy topilmalar	Taqdim etilgan yechimlar
Soliq yurisdiksiyasi	Elektron tijorat subyektlarining transchegaraviy operatsiyalari soliqqa tortishda murakkab holatlar yaratadi	Raqamli soliq mexanizmlarini uyg‘unlashtirish, xalqaro kelishuvlar orqali soliqqa tortishni osonlashtirish
Soliq monitoringi	An’anaviy nazorat texnik vositalari elektron savdo hajmiga javob bermaydi	Raqamli monitoring va real vaqt soliq bazasi orqali soliq compliance darajasini oshirish
Noqonuniy savdo	Onlayn subyektlarning norasmiy daromadlari soliq tushumlarini kamaytiradi	Elektron invoys va registratsiya tizimlarini joriy etish
Regulyator mexanizmlar	An’anaviy soliq qoidalari raqamli biznesning xususiyatlarini qamrab olmaydi	Texnologik yechimlar va maxsus soliq kodekslarini joriy etish

Manba: Muallif ishlanmasi.

Ushbu tahlildan ko‘rinib turibdiki, soliq yurisdiksiyasi muammolari va raqamli platformalar orqali olingan daromadlarni aniq soliqqa tortish eng katta dolzarb yo‘nalishlardan biri bo‘lib qolmoqda. Misol uchun, Italiyada onlayn savdo platformalari orqali amalga oshirilgan tranzaksiyalar

bo‘yicha soliqlar to‘lanmay qolgan deb gumon qilingan holatlar bo‘lib, bu davlat ham raqamli soliqqa tortish tartibini mustahkamlash bo‘yicha chora-tadbirlarni ko‘rmoqda.

Tahlil shuni ko‘rsatadiki, raqamli biznesning soliqqa tortilishi samarali bo‘lishi uchun quyidagi jihatlar ustuvor hisoblanadi:

– Raqamli monitoring tizimlarini joriy etish – e-tijorat subyektlari faoliyatini real vaqt rejimida kuzatish orqali soliqlarni o‘z vaqtida aniqlash va yig‘ish imkonini beradi.

– Elektron invoys va registratsiya mexanizmlari – soliq to‘lovchilarning aniq daromadlarini qayd qilish, norasmiy faoliyatni kamaytirish hamda soliq compliance darajasini oshirish uchun zarurdir.

– Xalqaro soliq kelishuvlari va mexanizmlari – transchegaraviy raqamli savdo faoliyatini tartibga solishda soliq yurisdiksiyasini aniqlashda hamkorlikni kuchaytiradi.

Xalqaro tajriba va ilmiy tahlillar shuni ko‘rsatadiki, raqamli biznes va elektron tijoratni soliqqa tortishda texnologik yechimlar bilan qo‘llab-quvvatlangan yagona va mos soliq mexanizmlari joriy etilishi soliq tushumlarini barqaror olish uchun muhimdir.

Raqamli biznes va elektron tijoratni soliqqa tortish bugungi kunda hukumatlar uchun ustuvor fiskal masalalardan biridir. Raqamli savdo hajmi keskin o‘shib borayotganligi sababli an‘anaviy soliq tizimlari raqamli daromadlarni to‘liq qamrab ololmaydi, bu esa davlat byudjetiga tushum yo‘qotishiga olib keladi. Xalqaro tajribalar shuni ko‘rsatadiki, raqamli xizmatlar solig‘i joriy etilishi davlat daromadlarini sezilarli darajada oshirishga yordam beradi.

Elektron tijorat subyektlarini soliqqa tortish nafaqat ularning qonuniy majburiyatlarini bajarishiga, balki raqamli iqtisodiyotda shaffof va adolatli raqobatni shakllantirishga xizmat qiladi. Davlatlar transchegaraviy operatsiyalarni tartibga solish, onlayn daromadlarni aniqlash va ularni soliqqa tortish uchun maxsus normativ mexanizmlarni joriy qilmoqda. Shuningdek, raqamli monitoring tizimlari, elektron invoyslar va raqamlashtirilgan deklaratsiyalar soliq compliance darajasini oshiradi va norasmiy iqtisodiy faoliyatni kamaytiradi.

Soliq qonunchiligini raqamli biznesning xususiyatlariga moslashtirish va xalqaro standartlarga mos regulyator tizimlarni yaratish soliq tushumlarini barqarorlashtiradi va raqamli savdoning rivojlanishini qo‘llab-quvvatlaydi. Shu sababli, elektron tijoratni soliqqa tortish raqamli iqtisodiyot sharoitida samarali fiskal vosita bo‘lib, soliqlarni yig‘ish samaradorligini oshirish, norasmiy sektor hajmini kamaytirish va iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Urazaliev K. *Elektron tijoratni soliqqa tortish ma‘muriyatchiligini tashkil etish uslubiyatining o‘ziga xos xususiyatlari*. — Yashil Iqtisodiyot va Taraqqiyot jurnali, 2025.
2. Homidov B.R. *Ways to Improve The E-Commerce Taxation Mechanism*. — Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance, 2025.
3. Homidov B.R. *Elektron tijoratni soliqqa tortish mexanizmini takomillashtirish yo‘llari*. — Green Economy and Development, 2025.
4. Imomova M. *Soliq qonunchiligini raqamli iqtisodiyot sharoitiga moslashtirish*. — Yashil Iqtisodiyot va Taraqqiyot, 2024.
5. Ashrapova L.U., Yakhshiboyev R.E., Atadjanov Sh.Sh. *Digital Taxation: Balancing Innovation and Regulation*. — Pioneering Studies and Theories, 2024.
6. Khasanova N.M. *Taxation of E-commerce Transactions: Analyzing Turnover Tax in Online Sales*. — World Economics and Finance Bulletin, 2025.
7. Mamadjonov O.B. *Raqamli texnologiyalar yordamida soliqqa tortish jarayonlarini optimallashtirish*. — International Journal of Scientific Researchers (IJSR), 2025.
8. Sarsenbaev B.A. va boshqalar. *Digital Transformation and Fiscal Policy in Uzbekistan: Trends in E-commerce, Remote Banking, and Digital Service Taxation*. — Ta‘lim innovatsiyasi va integratsiyasi, 2025.